

บทที่ 3

โครงสร้างตลาดธนาคารพาณิชย์

การศึกษาโครงสร้างตลาดธนาคารพาณิชย์ในครั้งนี้ ศึกษาโครงสร้างตลาดธนาคารพาณิชย์ในปี 2540-2550 เปรียบเทียบกับโครงสร้างตลาดธนาคารพาณิชย์ในช่วงก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจปี 2537 โดยครอบคลุมทุกธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

3.1 โครงสร้างตลาดธนาคารพาณิชย์ช่วงก่อนวิกฤติเศรษฐกิจ

3.1.1 สภาพทั่วไปของธนาคารพาณิชย์

การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ในช่วงก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางการเงินนั้น มีการขยายตัวสูงโดยจะเห็นได้จากการขยายตัวของสินเชื่อ ซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่ทำรายได้หลักให้ธนาคารพาณิชย์ ในขณะที่เดียวกันความสามารถในการระดมเงินฝากและการกู้ยืมก็ขยายตัวสูงเช่นกัน โดยเฉพาะการระดมเงินฝากที่เป็นเงินตราต่างประเทศ และการกู้ยืมจากต่างประเทศระยะสั้น เป็นผลจากการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ผ่อนคลายนโยบายด้านบริหารเงินตราทำให้การกู้ยืมเงินและการถ่ายเทเงินทุนระหว่างประเทศทำได้สะดวกมากขึ้น ประกอบกับอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยในประเทศ ธนาคารพาณิชย์จึงนิยมระดมทุนจากต่างประเทศ เนื่องจากต้นทุนต่ำกว่าการระดมทุนในประเทศ ธนาคารพาณิชย์แข่งขันกันขยายปริมาณสินเชื่อ โดยคุณภาพของสินเชื่อที่อนุมัติกลับมีแนวโน้มที่แย่ลง เนื่องจากเกิดความไม่สมบูรณ์ของสารสนเทศ (Imperfect Information) ของข้อมูลสินเชื่อ ประกอบกับพนักงานธนาคารไม่มีความเข้าใจในการบริหารความเสี่ยงสินเชื่อ และขาดการคำนึงถึงปัญหาสำคัญของธนาคารพาณิชย์ คือ การขาดสภาพคล่องของธนาคาร อันเนื่องมาจากการกู้ยืมจากต่างประเทศระยะสั้น นอกจากนี้ยังมีการบิดเบือนข้อเท็จจริงในเอกสารการเงินของธนาคารโดยผู้บริหารธนาคาร ประกอบกับการควบคุมคุณภาพสินเชื่อ ของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นไปอย่างหละหลวม ทำให้เกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์เองมีการกั้นเงินสำรองหนี้สงสัยจะสูญต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานสากล จากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธันวาคม 2537) มีธนาคารพาณิชย์เปิดดำเนินการจำนวน 29 ธนาคารแบ่งเป็น ธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศจำนวน 15 ธนาคาร ประกอบด้วยธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคาร

ไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารทหารไทย ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ธนาคารมหานคร ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารศรีนคร ธนาคารเอเชีย ธนาคารไทยท努 ธนาคารนครธน ธนาคารแหลมทอง ธนาคารสหธนาคาร และสาขาธนาคารต่างประเทศอีกจำนวน 14 ธนาคาร ประกอบด้วย ธนาคารแห่งอเมริกา (Bank of America) ธนาคารแห่งโตเกียว (Bank of Tokyo) ธนาคาร อินโดซูเอซ (Banque Indosuez Bank) ธนาคารซีเคียวริตี้ แปซิฟิก เอเชีย (Security Pacific Asian Bank) ธนาคารเชสแมนฮัตตัน (Chase Manhattan) ธนาคารซิตีแบงก์ (City Bank) ธนาคารดอยท์แบงก์ (Dutch bank) ธนาคารภาราตะโอเวอร์ซี (Bharat Overseas Bank) ธนาคารซีไฮทง (Four Seas Bank) ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ (HSBC) ธนาคารสากลพาณิชย์แห่งประเทศจีน (International Commercial Bank of China) ธนาคารซากุระแบงก์ (Sakura Bank) ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ (Standard Chartered Bank) ธนาคารสหมาลายัน (United Malayan Banking) โดยมีปริมาณเงินฝาก สินเชื่อ และสินทรัพย์ รายละเอียดตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1

แสดงปริมาณเงินฝาก สินเชื่อ สินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ ปี2537

หน่วย : ล้านบาท

ลำดับ	ชื่อธนาคาร	เงินฝาก	เงินให้สินเชื่อ	สินทรัพย์
1	ธ.กรุงเทพ	657,039.08	693,306.25	896,021.04
2	ธ.กรุงไทย	458,948.42	423,437.27	553,691.73
3	ธ.กสิกรไทย	395,893.40	411,871.46	498,365.78
4	ธ.ไทยพาณิชย์	276,693.49	277,900.79	373,882.39
5	ธ.กรุงศรีอยุธยา	236,096.43	234,528.99	290,461.23
6	ธ.ทหารไทย	174,193.09	174,451.02	222,168.27
7	ธ.กรุงเทพพาณิชย์การ	106,819.24	103,771.05	136,153.70
8	ธ.ศรีนคร	94,150.65	104,413.59	126,644.56
9	ธ.นครหลวงไทย	119,199.90	120,477.22	162,519.98
10	ธ.มหานคร	132,444.34	142,323.76	188,454.02
11	ธ.เอเชีย	53,265.66	65,860.88	89,472.43
12	ธ.ไทยท努	46,355.52	50,761.07	69,157.44
13	ธ.สหธนาคาร	31,383.55	32,448.53	43,223.40
14	ธ.นครธน	29,656.01	33,733.62	46,249.04
15	ธ.แหลมทอง	17,563.27	14,778.54	22,043.93
16	Bank of America	2,303.38	12,529.63	29,391.91
17	ธนาคาร Sec.pac	287.92	1,927.64	3,457.87
18	Tokyo Bank	11,516.90	42,086.71	70,454.14
19	Indosuez Bank	1,727.53	13,814.72	24,637.34
20	Bharata Bank	1,439.61	1,285.09	1,728.94
21	Chase Manhattan	863.77	9,959.45	18,153.83
22	City Bank	8,637.67	30,520.90	47,977.97
23	Dutch Bank	3,455.07	15,099.81	27,230.74
24	Four Sea Bank	575.84	2,570.18	4,322.34
25	HSBC	6,334.29	21,525.26	35,443.19
26	China Bank	863.77	1,927.64	2,593.40
27	Mitsui Bank	7,773.91	45,299.44	72,615.31
28	Standard Chartered	6,622.22	9,959.45	19,882.76
29	Malayan Bank	287.92	642.55	864.47
	รวม	2,882,391.85	3,093,212.50	4,077,263.13

ที่มา: จากงบการเงินธนาคารพาณิชย์

ตารางที่ 3.2

แสดงสัดส่วนของส่วนแบ่งการตลาดของ เงินฝาก สินเชื่อ สินทรัพย์ ของธนาคารพาณิชย์ ปี2537

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	BBL	KTB	KBANK	SCB	BAY	TMB	BMB	SCIB	BBC	FCBC	BOA	TDB	UB	NB	LB
เงินฝาก	22.79%	15.92%	13.73%	9.60%	8.19%	6.04%	4.59%	4.14%	3.71%	3.27%	1.85%	1.61%	1.09%	1.03%	0.61%
สินเชื่อ	22.41%	13.69%	13.32%	8.98%	7.58%	5.64%	4.60%	3.89%	3.38%	3.35%	2.13%	1.64%	1.46%	1.36%	1.09%
สินทรัพย์	21.98%	13.58%	12.22%	9.17%	7.12%	5.45%	4.62%	3.99%	3.34%	3.11%	2.19%	1.78%	1.73%	1.70%	1.18%

30

รายการ	Tokyo Bank	City Bank	Mitsui Bank	Standard Chartered	HSBC	Dutch Bank	Bank of America	Indosuez Bank	Bharat Bank	Chase Manhattan	China Bank	Four Sea Bank	Malayan Bank	Sec.pac	Grand Total
เงินฝาก	0.40%	0.30%	0.27%	0.23%	0.22%	0.12%	0.08%	0.06%	0.05%	0.03%	0.03%	0.02%	0.01%	0.01%	100.00%
สินเชื่อ	1.05%	0.99%	0.70%	0.49%	0.48%	0.45%	0.41%	0.32%	0.32%	0.08%	0.06%	0.06%	0.02%	0.04%	100.00%
สินทรัพย์	1.13%	1.06%	0.87%	0.72%	0.67%	0.60%	0.54%	0.49%	0.45%	0.11%	0.08%	0.06%	0.02%	0.04%	100.00%

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3.1.2 โครงสร้างตลาดของธนาคารพาณิชย์

พิสิทธิ์ ตันมหาพราน¹(2540) ได้ศึกษาโครงสร้างตลาดของธนาคารพาณิชย์ ช่วงปี 2533-2537 โดยวัดการกระจุกตัวของเงินฝาก สินเชื่อ และสินทรัพย์ ของธนาคารพาณิชย์ โดยใช้เครื่องมือคือ Concentration ratio และ Herfindahl Summary Index (H) ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะใช้โครงสร้างตลาดธนาคารพาณิชย์ของ ปี 2537 เป็นตัวแทนโครงสร้างตลาดของธนาคารพาณิชย์ ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ เนื่องจากเพื่อความสะดวกของผู้ศึกษาในการรวบรวมข้อมูล สรุป ดังนี้

ตารางที่ 3.3

อัตราการกระจุกตัวของเงินฝาก สินเชื่อ และสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ ปี 2537

ปี 2537				
อัตราการกระจุกตัว	CR ₃	CR ₅	H	H ตลาดแข่งขัน
เงินฝาก	0.52	0.85	0.12	0.03
สินเชื่อ	0.49	0.66	0.11	0.03
สินทรัพย์	0.48	0.64	0.11	0.03

ที่มา : คำนวณจากงบการเงินธนาคารพาณิชย์

(1) การกระจุกตัวในการระดมเงินฝาก

จากตารางที่ 3.1 และ 3.2 พบว่าธนาคารกรุงเทพ มีส่วนแบ่งการตลาดเงินฝากมากที่สุดเท่ากับร้อยละ 22.79 รองลงมาเป็นธนาคารกสิกรไทยเท่ากับร้อยละ 15.92 โดยในปี 2537 นั้นธนาคารพาณิชย์มีการผูกขาดด้านเงินฝากสูง กล่าวคือจากตารางที่ 3.3 เมื่อพิจารณาจากค่าอัตราการกระจุกตัว Concentration ratio ในธนาคารพาณิชย์ที่มีเงินฝากสูงสุด 3 แห่ง และ 5 แห่ง (CR₃ และ CR₅) เท่ากับ 0.52 และ 0.85 ตามลำดับ ซึ่งหมายความว่าเงินฝากทั้งหมดในระบบธนาคาร

¹ พิสิทธิ์ ตันมหาพราน “โครงสร้างตลาด พฤติกรรมและผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในช่วงก่อนและหลังการเปิดเสรีทางการเงิน” (วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี 2540) .น.36-64

พาณิชย์จะมีการฝากไว้ที่ธนาคารพาณิชย์ที่มีเงินฝากมากที่สุด 3 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทยฯ เท่ากับร้อยละ 52.44 และฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์ที่มีเงินฝากมากที่สุด 5 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงศรีฯ เท่ากับร้อยละ 70.23 ซึ่งจะเห็นได้ว่าเงินฝากส่วนใหญ่จะไปกระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ไม่กี่แห่ง แสดงให้เห็นถึงอำนาจตลาดของธนาคารพาณิชย์ แต่เมื่อพิจารณาค่าการกระจุกตัว Herfindahl Summary Index (H) ซึ่งเป็นการคำนวณจากธนาคารพาณิชย์ทั้งกลุ่ม พบว่า โดยรวมธนาคารพาณิชย์ยังคงมีการแข่งขันกันเองภายในกลุ่ม เนื่องจากค่า H ที่ได้มีค่าเข้าใกล้กับระดับที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ กล่าวคือ ปี 2537 ค่า H เท่ากับ 0.12 ส่วนค่า H ตลาดแข่งขันสมบูรณ์เท่ากับ 0.03 ดังนั้นสรุปได้ว่าธนาคารพาณิชย์ มีการกระจุกตัวในการระดมเงินฝากสูง อำนาจตลาดเป็นของธนาคารพาณิชย์ไม่กี่แห่ง และภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว ธนาคารพาณิชย์ยังคงมีการแข่งขันกันเองในการระดมเงินฝาก เช่น มีการขยายสาขาของธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น

ข้อสังเกตที่สำคัญจากตารางที่ 3.2 คือเมื่อพิจารณาธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดพบว่า ธนาคารพาณิชย์รายใหญ่ที่สุด คือ ธนาคารกรุงเทพ จะมีอำนาจทางการตลาดมากที่สุดโดยมีส่วนแบ่งเงินฝากเท่ากับร้อยละ 22.79 สืบเนื่องมาจาก ธนาคารกรุงเทพเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2536 เป็นธนาคารที่เก่าแก่ประกอบกับมีสาขาทั่วประเทศมากที่สุดในส่วนของสาขาธนาคารต่างประเทศนั้น ธนาคารแห่งอเมริกามีส่วนแบ่งการตลาดมากที่สุด (อันดับที่ 16) เท่ากับร้อยละ 0.08 ของปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ

(2) การกระจุกตัวในการปล่อยสินเชื่อ

จากตารางที่ 3.1 และ 3.3 พบว่า การปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ มีการกระจุกตัว เช่นเดียวกับการระดมเงินฝาก กล่าวคือ ค่าอัตราการกระจุกตัว Concentration ratio ของธนาคารพาณิชย์ที่มีเงินสินเชื่อสูงสุด 3 แห่ง และ 5 แห่ง (CR_3 และ CR_5) เท่ากับ 0.49 และ 0.66 ตามลำดับ ซึ่งหมายความว่า สินเชื่อธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดอยู่กับธนาคารพาณิชย์ที่มีสินเชื่อมากที่สุด 3 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย เท่ากับร้อยละ 49.42 และธนาคารพาณิชย์ที่มีสินเชื่อมากที่สุด 5 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงศรีฯ เท่ากับร้อยละ 65.98 และเมื่อพิจารณาค่าการกระจุกตัว Herfindahl Summary Index (H) พบว่า ธนาคารพาณิชย์ยังคงมีการแข่งขันกันเอง

ภายในกลุ่ม เนื่องจากค่า H ที่ได้ นั้น มีค่าเข้าใกล้กับระดับที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ กล่าวคือ ปี 2537 ค่า H เท่ากับ 0.11 ส่วนค่า H ตลาดแข่งขันสมบูรณ์เท่ากับ 0.03

จากตารางที่ 3.2 และ 3.3 ธนาคารกรุงเทพ มีส่วนแบ่งการตลาดของสินเชื่อร้อยละ 22.41 และมีอำนาจทางการตลาดมากที่สุด สืบเนื่องจากเป็นธนาคารพาณิชย์รายใหญ่ที่เก่าแก่ที่สุด และมีสาขาทั่วประเทศมากที่สุดทำให้มีความได้เปรียบจากช่องทางในการบริการทางการเงิน ซึ่งมีมากกว่าธนาคารพาณิชย์อื่นๆ ในส่วนของสาขาธนาคารต่างประเทศนั้น ธนาคารแห่งอเมริกา มีส่วนแบ่งการตลาดสินเชื่อมากที่สุดเท่ากับร้อยละ 0.41 ของปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ

(3) การกระจุกตัวในสินทรัพย์

จากตารางที่ 3.1 และ 3.3 พบว่า ช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ มีการกระจุกตัวในสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ค่อนข้างสูง กล่าวคือ ค่าอัตราการกระจุกตัว Concentration ratio ในธนาคารพาณิชย์ที่มีเงินสินเชื่อสูงสุด 3 แห่ง และ 5 แห่ง (CR_3 และ CR_5) เท่ากับ 0.48 และ 0.64 ตามลำดับ ซึ่งหมายความว่าสินทรัพย์ทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์ อยู่กับธนาคารพาณิชย์ที่มีสินทรัพย์มากที่สุด 3 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพฯ ธนาคารกรุงไทยฯ ธนาคารกสิกรไทย เท่ากับร้อยละ 47.78 และธนาคารพาณิชย์ที่มีสินทรัพย์มากที่สุด 5 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพฯ ธนาคารกรุงไทยฯ ธนาคารกสิกรไทยฯ ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา เท่ากับร้อยละ 64.07 และเมื่อพิจารณาค่าการกระจุกตัวของ Herfindahl Summary Index (H) พบว่า ธนาคารพาณิชย์ยังคงมีการแข่งขันกันเองภายในกลุ่มอยู่ เนื่องจากค่า H ที่ได้ นั้น จะมีค่าเข้าใกล้กับระดับที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ กล่าวคือ ค่า H มีค่าเท่ากับ 0.11 ส่วนค่า H ตลาดแข่งขันสมบูรณ์มีค่าเท่ากับ 0.03

ข้อสังเกตจากตารางที่ 3.2 และ 3.3 พบว่า ธนาคารกรุงเทพเป็นธนาคารพาณิชย์รายใหญ่ที่สุด และมีอำนาจทางการตลาดมากที่สุด โดยมีสัดส่วนของสินทรัพย์เท่ากับร้อยละ 21.91 ของสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด เนื่องจากเป็นธนาคารที่เก่าแก่ประกอบด้วยมีสาขาทั่วประเทศ ในส่วนของสาขาธนาคารต่างประเทศนั้น ธนาคารแห่งอเมริกามีสินทรัพย์มากที่สุดเท่ากับร้อยละ 0.72 ของปริมาณสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด

3.2 โครงสร้างตลาดธนาคารพาณิชย์ช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ

3.2.1 สภาพทั่วไปของธนาคารพาณิชย์

วิกฤตทางการเงินที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยเมื่อปี 2540 นั้น มีจุดเริ่มต้นจากการที่ประเทศไทยได้เปิดเสรีทางการเงินมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2533 โดยได้ประกาศรับพันธะข้อ 8 ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ต่อมา ปี 2536 ได้อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ดำเนินกิจการวิเทศธนกิจ ส่งผลให้เงินทุนจากต่างประเทศไหลเข้ามาในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ในช่วงนั้น การส่งออกขยายตัวในอัตราที่สูง เศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัวอย่างรวดเร็วเป็นเวลาหลายปีติดต่อกัน และการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ก็ขยายตัวเช่นเดียวกัน ซึ่งในช่วงปี 2536-2538 การขยายตัวของภาวะเศรษฐกิจส่งผลให้มีความต้องการเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจและขยายกิจการเป็นจำนวนมาก สถาบันการเงินทั้งธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนต่างเร่งปล่อยสินเชื่อ โดยเฉพาะมีการปล่อยกู้แก่ธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง เช่นธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โดยสถาบันการเงินเหล่านี้อาศัยแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศที่มีต้นทุนต่ำ ต่อมาในปี 2539 ประเทศไทยประสบปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดและปัญหาเงินเฟ้อ เศรษฐกิจไทยชะลอตัวลงค่อนข้างมาก ส่วนหนึ่งมาจากการดำเนินนโยบายการเงินที่เข้มงวดมาตั้งแต่กลางปี 2538 เพื่อแก้ไขปัญหาเงินเฟ้อ ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าออกของไทยลดลง ทำให้มูลค่าการส่งออกของประเทศลดลงอย่างรวดเร็ว จากที่เคยขยายตัวร้อยละ 20 ในปี 2538 เหลือเพียงร้อยละศูนย์ ในปี 2539 ภาวะอัตราดอกเบี้ยในประเทศที่อยู่ในเกณฑ์สูงได้ส่งผลกระทบต่อตลาดการเงินและภาคธุรกิจ ผู้ประกอบการจำนวนมากโดยเฉพาะในธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ประสบปัญหาหนี้เสียตามมา นอกจากนี้ สถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือ 2 แห่งคือ Standard and Poor's และ Moody's ยังได้ประกาศลดอันดับความน่าเชื่อถือของประเทศไทย ยิ่งกระทบกระเทือนต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนชาวต่างชาติทำให้เกิดการไหลออกของเงินทุนไปยังต่างประเทศ และการเกิดวิกฤติการณ์ในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ได้ส่งผลกระทบต่อภาคการเงินของไทย เนื่องจากในปี 2539 ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่อำนวยความสะดวกแก่ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์สูงสุด คือประมาณร้อยละ 53.7 ของสินเชื่อที่สถาบันการเงินทั้งหมดปล่อยกู้ให้แก่ธุรกิจนี้ และมีสัดส่วนสินเชื่ออสังหาริมทรัพย์ต่อสินเชื่อบริษัทของธนาคารพาณิชย์ประมาณร้อยละ 8.8 ขณะที่บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์มีส่วนแบ่งในตลาดสินเชื่ออสังหาริมทรัพย์รองลงมาคือร้อยละ 45.7 แต่มีสัดส่วนสินเชื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ต่อสินเชื่อบริษัทสูงสุดถึงร้อยละ 24.4 นอกจากนี้ การชบเซาของตลาดอสังหาริมทรัพย์ทำให้สถาบันการเงินซึ่งได้ลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ประสบปัญหาการ

ขาดทุนจึงเป็นการซ้ำเติมปัญหาที่เกิดขึ้น โดย ณ. วันที่ 31 ธันวาคม 2540 มีธนาคารพาณิชย์เปิดดำเนินการในประเทศไทยทั้งสิ้น 35 ธนาคาร แบ่งเป็นธนาคารที่จดทะเบียนในประเทศไทยจำนวน 15 ธนาคารประกอบด้วยธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารทหารไทย ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ธนาคารมหานคร ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารยูโอบีรัตนสิน ธนาคารเอเชีย ธนาคารไทยท努 ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์ตเตอร์นครธน ธนาคารแหลมทอง ธนาคารสหธนาคาร/ไทยธนาคาร และสาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ 20 ธนาคารประกอบด้วยธนาคารแห่งอเมริกา (Bank of America) ธนาคารแห่งโตเกียวมิตซึบิชิ (Bank of Tokyo Mitsubishi) ธนาคาร อินโดซูเอซ (Banque Indosuez Bank) ธนาคารเชสแมนฮัตตัน (Chase Manhattan) ธนาคารซิตีแบงก์ (City Bank) ธนาคารดอยท์แบงก์ (Dutch bank) ธนาคารภารตะโอเวอร์ซี (Bharat Overseas Bank) ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ (HSBC) ธนาคารสากลพาณิชย์แห่งประเทศจีน (International Commercial Bank of China) ธนาคารซากุระแบงก์ (Sakura Bank) ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ (Standard Chartered Bank) ธนาคารซุมิตโอมิ (Sumitomo Bank) ธนาคารไดเอจี้ แบงก์ (Dieji Bank) ธนาคารเจพีมอร์แกน แบงก์ (J.P Morgan Bank) ธนาคาร RHBB bank ธนาคารเดสเนอร์เอจี ธนาคารแห่งโนวาโกเทีย (Bank of Novascotia) ธนาคารโอเวอร์ซี ไชนีสแบงก์กิง (Over Sea Chiness Banking) ธนาคารแห่งประเทศจีน (Bank of China) ธนาคาร Bnppaidas Bank โดยมีปริมาณเงินฝาก สินเชื่อ และส่วนแบ่งตลาด รายละเอียดตามตารางที่ 3.4 ดังนี้

ตารางที่ 3.4

แสดงปริมาณเงินฝาก สินเชื่อ และส่วนแบ่งการตลาด ของธนาคารพาณิชย์ ปี2540

หน่วย : ล้านบาท

	ชื่อธนาคาร	เงินฝาก	ร้อยละ	สินเชื่อ	ร้อยละ
1	ธ.กรุงเทพ	946,548	22.87%	1,084,606	19.06%
2	ธ.กรุงไทย	588,414	14.22%	687,911	12.09%
3	ธ.กสิกรไทย	580,049	14.01%	608,590	10.70%
4	ธ.ไทยพาณิชย์	558,979	13.51%	568,160	9.99%
5	ธ.กรุงศรีอยุธยา	389,083	9.40%	406,569	7.15%
6	ธ.ทหารไทย	257,575	6.22%	303,263	5.33%
7	ธ.นครหลวงไทย	158,086	3.82%	233,634	4.11%
8	ธ.มหานคร	100,629	2.43%	187,614	3.30%
9	ธ.โตเกียวมิตซึบิชิ	89,860	2.17%	181,746	3.19%
10	ธ.กรุงเทพพาณิชย์	80,429	1.94%	148,799	2.62%

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

แสดงปริมาณเงินฝาก สินเชื่อ และส่วนแบ่งการตลาดของธนาคารพาณิชย์ ปี2540

หน่วย : ล้านบาท

	ชื่อธนาคาร	เงินฝาก	ร้อยละ	สินเชื่อ	ร้อยละ
11	ธ.City Bank	80,086	1.93%	143,408	2.52%
12	ธ.เอเชีย	48,399	1.17%	133,647	2.35%
13	ธ.ไทยท努	46,762	1.13%	114,642	2.02%
14	ธ.ชากรุง	40,839	0.99%	104,225	1.83%
15	ธ.ซุมิโตโม	38,484	0.93%	102,804	1.81%
16	ธ.ไดอิจิ	26,604	0.64%	101,333	1.78%
17	ธ.เจ.พี มอร์แกน	17,240	0.42%	86,826	1.53%
18	ธ.HSBC	15,916	0.38%	66,225	1.16%
19	ธ.สแตนดาร์ดชาร์เตอร์นครธน	13,689	0.33%	59,452	1.05%
20	ธ.สหธนาคาร/ไทยธนาคาร	12,599	0.30%	57,561	1.01%
21	ธ.สแตนดาร์ดชาร์เตอร์(ปท.)	12,314	0.30%	51,901	0.91%
22	ธ.เซสแมนฮัตตัน	8,339	0.20%	46,646	0.82%
23	ธ.ยูโอบีรัตนสิน	4,533	0.11%	45,043	0.79%
24	ธ.คอยท์แบงก์	4,328	0.10%	30,198	0.53%
25	ธ.ABN Amro	3,476	0.08%	26,184	0.46%
26	ธ.อินโดซูเอช	3,383	0.08%	25,087	0.44%
27	ธ.Bnppaidas	3,170	0.08%	19,852	0.35%
28	ธนาคารแห่งอเมริกา	3,064	0.07%	18,962	0.33%
29	ธ.เดสเนอร์เอจี	1,420	0.03%	9,267	0.16%
30	ธ.Over Sea Chiness Banking	1,019	0.02%	9,078	0.16%
31	ธ.Novascotia	984	0.02%	8,013	0.14%
32	ธ.China Bank	911	0.02%	7,271	0.13%
33	ธ.เมกะสากล พาณิชย์	821	0.02%	6,279	0.11%
34	ธ.ภารต โอเวอร์ซี	766	0.02%	3,595	0.06%
35	ธ.RHBB bank	202	0.00%	678	0.01%
	รวม	4,267,668	100.00%	5,967,257	100.00%

ที่มา : จากงบการเงินธนาคารพาณิชย์

3.2.2 ลำดับเหตุการณ์ทางการเงินที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ปี 2539-2550

ในช่วงปี 2539-2550 มีลำดับเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับการปรับตัวของธนาคารพาณิชย์หลังวิกฤตเศรษฐกิจ สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 3.5

สรุปเหตุการณ์สำคัญทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในช่วงปี2539-2550

ปี	เหตุการณ์
2539	● ธนาคารพาณิชย์มีการระดมทุนโดยออกหลักทรัพย์ในตลาดแรกจำนวน 77,804 ล้านบาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 38.7 ในปี2539 ทั้งนี้รูปแบบการระดมทุนของธนาคารส่วนใหญ่จะเป็นการระดมทุนโดยออกหุ้นสามัญเนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยได้ปรับเกณฑ์ขั้นต่ำในการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงสูงขึ้น โดยเฉพาะเงินกองทุนชั้นที่หนึ่งทำให้ธนาคารพาณิชย์ที่เร่งขยายสินเชื่อจำเป็นต้องเพิ่มเงินกองทุนในส่วนนี้ ● ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่งให้ ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การเพิ่มเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอีกร้อยละ 23.20 (37,910 ล้านบาท)เนื่องจากธนาคารประสบปัญหาหนี้เสียและมีเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงต่ำกว่าเกณฑ์ ● ธนาคารไทยทฤษฎายตัวแบบก้าวกระโดดออกหุ้นเพิ่มทุนจากเดิมอีกร้อยละ 12.51 เป็น 9,187 ล้านบาท
2540	● ธนาคารพาณิชย์ประสบภาวะขาดทุนอย่างหนัก ● 5 สิงหาคม 40 ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่งปิดบริษัทเงินทุนและบริษัทหลักทรัพย์ 42 แห่ง ● ธนาคารนครธนเพิ่มทุน 1,050 ล้านบาท ● 11 พฤศจิกายน 2540 ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาตต่างชาติให้สามารถถือหุ้นในสถาบันการเงินที่เปิดดำเนินการเกินกว่าร้อยละ 49 ได้เป็นเวลา 10 ปี หลังจาก 10 ปีแล้วไม่มีการบังคับขายแต่มีเงื่อนไขห้ามซื้อหุ้นเพิ่มทุนอีกจนกว่าสัดส่วนจะลดลงเหลือไม่เกินร้อยละ 49 กรณีเป็นธนาคารต่างประเทศ ยังคงอนุญาตให้มีสาขาเต็มรูปแบบหรือกิจการวิเทศธนกิจในประเทศไทยได้ต่อไป แต่สงวนสิทธิที่จะไม่อนุญาตเฉพาะธนาคารต่างประเทศที่ถือหุ้นในธนาคารพาณิชย์ไทยเกินร้อยละ 49 เปิดสาขาเต็มรูปแบบเพิ่มเติม

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

สรุปเหตุการณ์สำคัญทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ

ปี	เหตุการณ์
2541	● 23 ม.ค.41 ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่งลดทุนธนาคารศรีนคร ลงเหลือหุ้นละ 1 สตางค์ และให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูเพิ่มทุนให้ธนาคารศรีนคร จำนวน 25,000 ล้านบาท ทำให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูสถาบันการเงินกลายเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ● 6 ก.พ.41 ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่งลดทุนธนาคารพาณิชย์ไทยเพิ่มเติมอีก 3 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ธนาคารมหานคร ธนาคารนครหลวงไทย และให้กองทุนฟื้นฟูสถาบันการเงินเข้าเพิ่มทุนในลักษณะเดียวกับ ธนาคารศรีนคร ทำให้ทั้ง 4 ธนาคารกลายเป็นธนาคารของรัฐบาล ● เดือน มี.ค.41 มีการตั้งธนาคารพาณิชย์ไทยเพิ่มขึ้น 1 แห่ง คือ ธนาคารรัตนสิน ● ธนาคารเอเชียเพิ่มทุนโดยการหาพันธมิตรต่างชาติ ได้แก่ ธ. ABN Amro ถือหุ้นร้อยละ 77.6 ● 14 ส.ค.41 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศแผนฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาในระบบสถาบันการเงิน และสั่งลดทุนธนาคารสหธนาคาร และ ธนาคารแหลมทอง และเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา 6 ธนาคารที่รัฐแทรกแซง ดังนี้ - ธนาคารศรีนคร และธนาคารนครหลวงไทย รัฐบาลเพิ่มทุนโดยการแปลงหนี้ของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูเป็นทุนและตั้งสำรองหนี้เผื่อเสี่ยงจะสูญเสียให้ครบตามที่ตามเกณฑ์ปี2543 ของ ธปท.แล้วเสนอจะขายเอกชน โดยรัฐบาลจะรับผิดชอบผลเสียหายของสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ รวมทั้งรับประกันเพื่อชดเชยภาระหนี้สินด้วย - ธนาคารมหานคร ให้ควบรวมกับ ธนาคารกรุงไทย โดยโอนสินทรัพย์และหนี้สินทั้งจำนวนให้กับ ธนาคารกรุงไทย - ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ สินทรัพย์และหนี้สินที่มีคุณภาพจะถูกโอนไป ธนาคารกรุงไทย หลังจากนั้น ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จะแปลงสภาพเป็นบริษัทบริหารสินทรัพย์ เพื่อบริหารสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของตนเองและรับจ้างบริหารสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของกองทุนฟื้นฟูสถาบันการเงิน โดยให้ ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การหยุดดำเนินการตั้งแต่วันที่ 30 ต.ค.41 ส่วนใบอนุญาตประกอบการให้คงไว้เพื่อที่จะดำเนินการติดตามสินเชื่อที่มีปัญหาและการชำระบัญชี - ธนาคารแหลมทอง ควบรวมกิจการเข้ากับ ธนาคารรัตนสิน และเปลี่ยนชื่อเป็น ธนาคารรัตนสิน เมื่อเดือน พ.ย.41 ต่อมาได้รวมตัวกับธนาคารยูโอบี(ลิงค์โอบี) เมื่อวันที่ 6 ต.ค.2542 และได้เปลี่ยนสัดส่วนผู้ถือหุ้นรายใหญ่เป็น ธนาคารยูไนเต็ควอเตอร์ซี ของลิงค์โอบี ถือหุ้นร้อยละ 75.02 แล้วเปลี่ยนชื่อเป็น ธนาคารยูโอบีรัตนสิน

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

สรุปเหตุการณ์สำคัญทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ

ปี	เหตุการณ์
2541	- ธนาคารสหธนาคาร และบริษัทเงินทุนที่ถูกแทรกแซงรวม 12 บริษัท จะรวมกิจการกับบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงเทพธนกิจ เพื่อที่จะแปลงสถานะเป็นธนาคารพาณิชย์ โดยให้ ธนาคารสหธนาคาร เป็นแกนนำในการควบรวมกิจการและเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น ธนาคารไทยธนาคาร ● 1 พ.ย.41 ปิดดำเนินการ ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ และ ธนาคารมหานคร
2542	● ธนาคารกรุงเทพ ระดมทุนโดยจัดตั้งกองทุนรวมบัวหลวงทุนทวี มูลค่ากองทุน 40,000 ล้านบาท เพื่อลงทุนในหุ้นบุริมสิทธิควบหุ้นกู้ด้อยสิทธิของธนาคาร ● ธนาคารกรุงเทพ เพิ่มทุนโดยกองทุนฟื้นฟูฯ จำนวน 108 แสนล้านบาท ● ธนาคารกสิกรไทย เพิ่มทุนโดยจัดตั้งกองทุนรวมหุ้นบุริมสิทธิควบหุ้นกู้ด้อยสิทธิ มูลค่ากองทุน 40,000 ล้านบาท เพื่อลงทุนในหุ้นกู้บุริมสิทธิและหุ้นกู้ด้อยสิทธิของธนาคาร ● ธนาคารไทยพาณิชย์เข้าร่วมโครงการเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 จำนวน 32.5 พันล้านบาท และจากหลักการช่วยเหลือที่ต้องเพิ่มทุนด้วยตนเองก่อน ทำให้สามารถเพิ่มทุนด้วยวิธีนี้ทั้งสิ้น 65 พันล้านบาท (ธ.ไทยพาณิชย์เพิ่มทุนเองโดยจำหน่ายหุ้นบุริมสิทธิจำนวน 32.5 พันล้านบาท) ● ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จัดตั้งกองทุนรวมหุ้นบุริมสิทธิควบหุ้นกู้ด้อยสิทธิมูลค่า 30,000 ล้านบาทเพื่อลงทุนในหุ้นกู้บุริมสิทธิและหุ้นกู้ด้อยสิทธิของธนาคาร ● ธนาคารทหารไทยเข้าร่วมโครงการเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 จำนวน 19.9 พันล้านบาท
2543	● ธนาคารไทยทนุเพิ่มทุนโดยพันธมิตรต่างชาติ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งสิงคโปร์ (ดีพีเอส) โดยถือหุ้นใหญ่ร้อยละ 51.7 ● ธนาคารนครธนได้มีการขายกิจการให้กับ ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด และเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดนครธน ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์(ไทย) จำกัด มหาชน
2544	● 1 เม.ย.44 ธนาคารซุมิโตโม ปิดดำเนินการ ● 30 มิ.ย.44 ธนาคารเดรสต์เนอร์เอจี ปิดดำเนินการ ● 9 ส.ค.44 ธนาคารเพื่อการอุตสาหกรรมญี่ปุ่น ปิดดำเนินการ
2545	● 29 มี.ค.2545 ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นชอบให้มีการควบรวมกิจการระหว่าง ธ.ศรีนครกับ ธ.นครหลวงไทย โดยธ.ศรีนคร โอนกิจการให้แก่ ธ.นครหลวงไทย เมื่อวันที่ 1 เม.ย.45 ● 1 เม.ย.45 ธนาคารศรีนคร ปิดดำเนินการ

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

สรุปเหตุการณ์สำคัญทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ

ปี	เหตุการณ์
2547	● 11 พ.ค.47 Bank of Nova Scotia ซื้อหุ้นสามัญ ธนาคารธนชาติ โดยถือหุ้นร้อยละ 24.98 ● 21 พ.ค.47 GE International Holding Corporation (GEIHC) ซื้อหุ้นสามัญ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา โดยถือหุ้นสามัญในธนาคารสัดส่วนร้อยละ 32.93 ● 1 ก.ย. 47 ธนาคารดีบีเอสไทยทงุ ปิดดำเนินการ
2548	● 8 ส.ค.48 ธนาคารสากลพาณิชย์แห่งประเทศไทย ปิดดำเนินการ ● 1 ต.ค. 48 ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์ดเตอร์ด ปิดดำเนินการ ● 28 พ.ย. 48 ธนาคารยูโอบีวีตันสิน ปิดดำเนินการ
2549	● 1 ม.ค. 49 ธนาคารยูเอฟเจ ปิดดำเนินการ
2550	● ING Bank N.V. ซื้อหุ้นสามัญ ธนาคารทหารไทย โดยถือหุ้นในสัดส่วนร้อยละ 26.41

ที่มา : สรุปโดยผู้เขียน

จากการผ่อนคลายมาตรการทางการเงินและกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับธนาคารพาณิชย์เพื่อการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา เช่น มาตรการที่ใช้ดำเนินการกับธนาคารพาณิชย์ที่มีปัญหา มาตรการฟื้นฟูระบบสถาบันการเงิน หรือมาตรการรองรับการแข่งขันกับธนาคารต่างชาติในอนาคต เช่น การควบรวมกิจการ การขายหุ้นเพิ่มทุนของธนาคารพาณิชย์ หรือการหาพันธมิตรทางธุรกิจ เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์สามารถดำเนินการต่อไปได้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างตลาดและการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้โครงสร้างตลาดของธนาคารพาณิชย์ ปี 2540 -2550 ดังนี้

3.2.3 โครงสร้างตลาดของธนาคารพาณิชย์ ปี 2540 - 2550

การศึกษาโครงสร้างตลาดของธนาคารพาณิชย์ในครั้งนี้ จะศึกษาลักษณะการกระจุกตัวของเงินฝาก เงินให้สินเชื่อ และสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบโดยใช้เครื่องมือคือ Concentration ratio และ Herfindahl Summary Index (H) คำนวณค่าอัตราการกระจุกตัวเพื่อวัดระดับการผูกขาดในการระดมเงินฝาก สินเชื่อ และสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ ระหว่างปี 2540-2550 และเปรียบเทียบกับช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ โดยใช้ปี 2537 เป็นตัวแทน นอกจากนี้ยังศึกษาอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด และลักษณะสินค้าและบริการในธุรกิจธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้สามารถสรุปโครงสร้างตลาดธนาคารพาณิชย์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

(1) สภาพทั่วไปของธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์ในปี 2550 มีเปิดดำเนินการในประเทศไทยรวมทั้งสิ้น 34 ธนาคาร แบ่งเป็นธนาคารที่จดทะเบียนในประเทศไทยจำนวน 18 ธนาคารประกอบด้วยธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารทหารไทย ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารยูโอบี ธนาคารสินเอเซีย ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์ตเตอร์(ประเทศไทย) ธนาคารไทยธนาคาร ธนาคารธนาชาติ ธนาคารทีสโก้ ธนาคารเกียรตินาคิน ธนาคารสินเอเซีย ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮ้าส์ เพียรายย่อย ธนาคาร เอ ไอ จี เพียรายย่อย ธนาคารไทยเครดิต เพียรายย่อย และสาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ 16 ธนาคารประกอบด้วยธนาคารแห่งอเมริกา (Bank of America) ธนาคารแห่งโตเกียวมิตซูบิชิ (Bank of Tokyo Mitsubishi) ธนาคารซิตีแบงก์ (City Bank) ธนาคารดอยทช์แบงก์ (Dutch bank) ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ (HSBC) ธนาคารเมกะสากลพาณิชย์(Oversea Mega Bank) ธนาคารซุมิตโมโตโม(Sumitomo Bank) ธนาคารเจพีมอร์แกน แบงก์ (J.P Morgan Bank) ธนาคาร RHBB bank ธนาคารโอเวอร์ซี ไชนิสแบงก์กิ้ง (Over Sea Chiness Banking)ธนาคารแห่งประเทศจีน(Bank of China) ธนาคาร บี เอ็น พี พารีบาส แบงก์ (BNP Paribas Bank)ธ.มิตซูโฮ คอร์ปอเรต (Mizuho Corporatin Bank) ธนาคาร เอ บี เอ็น แอมโร (ABN Amro) ธนาคารคาลิยอง(Calyon Bank) ธนาคารอินเดียโอเวอร์ซี (Indian Oversea) ธนาคาร โซซิเยนเต้ เจเนเนราล(Socgen Bank)โดยมีปริมาณเงินฝาก สินเชื่อ สินทรัพย์ รายละเอียดตามตารางที่ 3.6 ดังนี้

ตารางที่ 3.6

แสดงปริมาณเงินฝาก สินเชื่อ และสินทรัพย์ ของธนาคารพาณิชย์ ปี2550

หน่วย : ล้านบาท

ธนาคาร	เงินฝาก	ร้อยละ	สินเชื่อ	ร้อยละ	สินทรัพย์	ร้อยละ
ธ.กรุงเทพ	1,267,068	19.55	968,392	16.89	1,584,099	17.02
ธ.กรุงไทย	1,002,098	15.46	921,163	16.07	1,584,099	17.02
ธ.ไทยพาณิชย์	849,334	13.11	762,277	13.30	1,116,515	12.00
ธ.กสิกรไทย	784,408	12.11	737,058	12.86	999,824	10.74
ธ.กรุงศรีอยุธยา	500,406	7.72	415,453	7.25	652,304	7.01
ธ.ทหารไทย	465,628	7.19	415,517	7.25	620,472	6.67
ธ.นครหลวงไทย	333,510	5.15	235,165	4.10	407,243	4.38
ธ.ธนาชาติ	191,546	2.96	220,408	3.84	291,123	3.13
ธ.โตเกียว-มิตซูบิชิ ยูเอฟเจ	156,783	2.42	145,921	2.55	260,114	2.79
ธ.สแตนดาร์ดชาร์ดเตอร์(ไทย)	91,876	1.42	73,803	1.29	227,972	2.45
ธ.ยูโอบี	158,374	2.44	142,273	2.48	213,008	2.29
ธ.ซุมิโตโม มิตซูบิชิ แบล็กกิง	102,157	1.58	106,527	1.86	191,381	2.06
ธ.ซีที แบล็ก	96,004	1.48	75,489	1.32	169,734	1.82
ธ.มิตซูโฮ คอร์ปอเรต	75,333	1.16	83,617	1.46	126,356	1.36
ธ.ฮ่องกงเซี่ยงไฮ้แบงกิง	49,518	0.76	51,847	0.90	120,909	1.30
ธ.ดอยทซ์แบงก์	28,496	0.44	13,314	0.23	105,195	1.13
ธ.ไทยธนาคาร	166,183	2.56	87,931	1.53	96,642	1.04
ธ.ทีสโก้	35,729	0.55	79,856	1.39	94,164	1.01
ธ.เกียรตินาคิน	41,354	0.64	62,066	1.08	89,189	0.96
ธ.คาลิยง	5,353	0.08	13,123	0.23	78,143	0.84
ธ.สินเอเชีย	15,946	0.25	33,735	0.59	60,680	0.65
ธ.เจพีมอร์แกนเชส	7,194	0.11	1,427	0.02	44,843	0.48
ธ.ABN Amro	2,405	0.04	9,728	0.17	38,504	0.41
ธ.แลนด์ แอนด์ เฮ้าส์ เพื่อรายย่อย	17,156	0.26	25,293	0.44	32,873	0.35

ตารางที่ 3.6 (ต่อ)

แสดงปริมาณเงินฝาก สินเชื่อ และสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ ปี2550

หน่วย : ล้านบาท

ธนาคาร	เงินฝาก	ร้อยละ	สินเชื่อ	ร้อยละ	สินทรัพย์	ร้อยละ
ธ.เค ไอ จี เพื่อรายย่อย	13,065	0.20	18,799	0.33	22,503	0.24
ธ.บีเอ็นพี พาริบาส์	802	0.01	4,304	0.08	21,556	0.23
ธ.แห่งอเมริกา	7,427	0.11	1,735	0.03	12,728	0.14
ธ.เมกะสากลพาณิชย์	4,057	0.06	10,668	0.19	12,321	0.13
ธ.โอเวอร์ซี ไชนีส แบงกิ้ง	2,152	0.03	7,298	0.13	11,686	0.13
ธ.แห่งประเทศจีน	1,865	0.03	1,874	0.03	5,281	0.06
ธ.อินเดียนโอเวอร์ซีส์	3,756	0.06	3,039	0.05	5,014	0.05
ธ. อาร์ เอช บี	1,248	0.02	2,141	0.04	4,816	0.05
ธ.ไซซีเยนเต้ เจเนรอล	-	0.00	-	0.00	3,395	0.04
ธ.ไทยเครดิต เพื่อรายย่อย	1,632	0.03	1,841	0.03	2,478	0.03
รวม	6,479,860	100.00	6,106,450	100.00	9,307,163	100.00

ที่มา : จากงบการเงินธนาคารพาณิชย์

(2) การกระจุกตัวในการระดมเงินฝาก

งานวิจัยฉบับนี้ พิจารณาการแข่งขันและการผูกขาดในธนาคารพาณิชย์จากส่วนแบ่งตลาด (Market Share) และอัตราการกระจุกตัวของธนาคารพาณิชย์ จากตารางที่ 3.7 พบว่าธนาคารพาณิชย์มีการผูกขาดในการระดมเงินฝากสูง กล่าวคือ เมื่อพิจารณาจากค่าอัตราการกระจุกตัว Concentration ratio ในธนาคารพาณิชย์ที่มีเงินฝากสูงสุด 3 แห่ง และ 5 แห่ง (CR_3 และ CR_5) ระหว่างปี2540-2550 โดยเฉลี่ย เท่ากับ 0.51 และ 0.70 ตามลำดับ ซึ่งหมายความว่าเงินฝากทั้งหมดในธนาคารพาณิชย์จะมีการฝากไว้ที่ธนาคารพาณิชย์ที่มีเงินฝากมากที่สุด 3 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพฯ ธนาคารกรุงไทยฯ ธนาคารกสิกรไทยฯ (ยกเว้นปี 2549 และปี 2550 ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ สามารถระดมเงินฝากได้เป็นอันดับ 3 ส่วนธนาคารกสิกรไทยฯ อยู่อันดับ4) เท่ากับร้อยละ 51 และฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์ที่มีเงินฝากมากที่สุด 5 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพฯ ธนาคารกรุงไทยฯ ธนาคารกสิกรไทยฯ ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (ยกเว้นในปี 2545 ธนาคารนครหลวงฯ อยู่ในอันดับ 5 เนื่องจากมีการควบรวมกับธนาคารศรีนครฯ ส่วนธนาคารกรุงศรีฯ อยู่ในอันดับ 6) เท่ากับร้อยละ 71 และจะเห็นได้ว่าเงินฝากส่วนใหญ่จะไป

กระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ไม่กี่แห่ง แสดงให้เห็นถึงอำนาจทางการตลาดในธุรกิจธนาคารพาณิชย์ และเมื่อพิจารณาค่าการกระจุกตัว Herfindahl Summary Index (H) ซึ่งเป็นการคำนวณจากธนาคารพาณิชย์ทั้งกลุ่ม พบว่า ธนาคารพาณิชย์ยังคงมีการแข่งขันกันเองอยู่ เนื่องจากค่า H ที่ได้มีค่าเข้าใกล้กับระดับที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ ดังนั้นสรุปได้ว่าธนาคารพาณิชย์นั้น มีการกระจุกตัวในการระดมเงินฝากสูง อำนาจตลาดตกเป็นของธนาคารพาณิชย์ไม่กี่แห่ง และภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว ธนาคารพาณิชย์ยังคงมีการแข่งขันกันเองอยู่ เช่น มีการแข่งขันในการขยายสาขา มีการแข่งขันในการให้บริการทางการเงิน เป็นต้น

ข้อสังเกตที่สำคัญจากตารางที่ 3.9 คือ ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา การกระจุกตัวของเงินฝากโดยรวมของธนาคารพาณิชย์ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนัก กล่าวคือ ค่า H ในปี 2540 เท่ากับ 0.13 ในปี 2545 ลดลงเป็น 0.12 ต่อมาในปี 2550 ลดลง เป็น 0.11 ซึ่งให้เห็นว่าโดยภาพรวมแล้ว ธุรกิจนี้มีระดับการแข่งขันที่ไม่แตกต่างจากในอดีต ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์รายใหญ่ที่สุดคือ ธนาคารกรุงเทพฯ ยังคงมีส่วนแบ่งเงินฝากมากที่สุด ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ส่วนแบ่งจะลดลงบ้างจากในอดีต จากร้อยละ 22.87 ในปี 2540 เป็นร้อยละ 19.55 ในปี 2550 แต่จะเห็นได้ว่าธนาคารกรุงเทพฯ ยังมีอำนาจทางการตลาดมากที่สุด และไม่เคยเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเลย สืบเนื่องมาจาก เป็นธนาคารที่เก่าแก่ โดยก่อตั้งมาตั้งแต่ ปี 2539 และมีจำนวนสาขาทั่วประเทศมากที่สุด คือ 792 สาขา

ตารางที่ 3.7

อัตราการกระจุกตัวของเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ ปี 2540 -2550

ปี	CR3	CR5	H	H ตลาดแข่งขัน
2540	0.51	0.74	0.13	0.03
2541	0.52	0.73	0.13	0.03
2542	0.52	0.72	0.12	0.03
2543	0.53	0.73	0.13	0.03
2544	0.53	0.70	0.12	0.03
2545	0.52	0.71	0.12	0.03
2546	0.52	0.71	0.13	0.03
2547	0.51	0.71	0.13	0.03
2548	0.46	0.66	0.11	0.03
2549	0.46	0.67	0.11	0.03
2550	0.48	0.68	0.11	0.03
เฉลี่ย	0.51	0.70	0.12	0.03

ที่มา : คำนวณจากงบการเงินธนาคารพาณิชย์

(3) การกระจุกตัวในการปล่อยสินเชื่อ

จากตารางที่ 3.8 พบว่าการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์มีการผูกขาดเช่นเดียวกับการระดมเงินฝาก กล่าวคือค่าอัตราการกระจุกตัว Concentration ratio ในธนาคารพาณิชย์ที่มีเงินให้สินเชื่อสูงสุด 3 แห่ง และ 5 แห่ง (CR_3 และ CR_5) ระหว่างปี 2540-2550 โดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.46 และ 0.65 ตามลำดับ ซึ่งหมายความว่าสินเชื่อทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์อยู่กับธนาคารพาณิชย์ที่มีสินเชื่อจำนวนมากที่สุด 3 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทยฯ (ยกเว้นปี 2541 - 2542, 2545 - 2548 ที่ธนาคารกรุงไทยฯ มีปริมาณสินเชื่อเป็นอันดับ 1 ส่วน ธนาคารกรุงเทพ อยู่อันดับ 2 และปี 2543 ธนาคารไทยพาณิชย์มีปริมาณสินเชื่อเป็นอันดับ 2 ธนาคารกรุงไทย อันดับ 4 และปี 2544 ธนาคารกสิกรไทยมีปริมาณสินเชื่ออยู่ อันดับ 2 ธนาคารไทยพาณิชย์มีปริมาณสินเชื่อเป็นอันดับ 3 ธนาคารกรุงไทย อันดับ 4 และปี 2549-2550 ธนาคารไทยพาณิชย์มีปริมาณสินเชื่อเป็นอันดับ 3 ธนาคารกรุงไทย อันดับ 4) เท่ากับร้อยละ 45.82 และธนาคารพาณิชย์ที่มีสินเชื่อมากที่สุด 5 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทยฯ ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงศรีฯ (ยกเว้น ปี 2548 - 2550 ธนาคารทหารไทยฯ อยู่ในอันดับ 5 แทนที่ธนาคารกรุงศรีฯ) เท่ากับร้อยละ 66.36 แต่เมื่อพิจารณาค่าการกระจุกตัว Herfindahl Summary Index (H) พบว่าธนาคารพาณิชย์นั้นยังคงมีการแข่งขันกันเองเนื่องจากค่า H ที่ได้ นั้นจะมีค่าเข้าใกล้กับระดับที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ และไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมากนัก กล่าวคือ ปี 2540 ค่า H เท่ากับ 0.09 ส่วนปี 2550 ค่า H ปรับเพิ่มขึ้นเป็น 0.11

ตารางที่ 3.8

อัตราการกระจุกตัวของสินเชื้อของธนาคารพาณิชย์ ปี 2540 -2550

ปี	CR ₃	CR ₅	H	H ตลาดแข่งขัน
2540	0.42	0.59	0.09	0.03
2541	0.48	0.66	0.11	0.03
2542	0.48	0.66	0.11	0.03
2543	0.43	0.61	0.10	0.03
2544	0.43	0.63	0.10	0.03
2545	0.47	0.65	0.11	0.03
2546	0.50	0.69	0.12	0.03
2547	0.47	0.67	0.11	0.03
2548	0.44	0.65	0.10	0.03
2549	0.44	0.66	0.10	0.03
2550	0.46	0.66	0.11	0.03
เฉลี่ย	0.46	0.65	0.10	0.03

ที่มา : คำนวณจากงบการเงินธนาคารพาณิชย์

(4) การกระจุกตัวในสินทรัพย์

จากตารางที่ 3.9 พบว่ามีการผูกขาดในส่วนของสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ เช่นเดียวกับการระดมเงินฝากและการปล่อยสินเชื่อ กล่าวคือ ค่าอัตราการกระจุกตัว Concentration ratio ในธนาคารพาณิชย์ที่มีสินทรัพย์สูงสุด 3 แห่ง และ 5 แห่ง (CR₃ และ CR₅) ระหว่างปี2540-2550 โดยเฉลี่ยเท่ากับ0.46และ0.64ตามลำดับ ซึ่งหมายความว่าสินทรัพย์ทั้งหมดของระบบธนาคารพาณิชย์อยู่กับธนาคารพาณิชย์ที่มีสินทรัพย์มากที่สุด3แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย(ยกเว้นปี2549-2550 ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ มีปริมาณสินทรัพย์เป็นอันดับ 3 ส่วน ธนาคารกสิกรไทยฯ อยู่อันดับ 4) เท่ากับร้อยละ 46.04 และธนาคารพาณิชย์ที่มีสินเชื้อมากที่สุด 5 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทยฯ ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงศรีฯ (ยกเว้น ปี 2545,2547-2549 ธนาคารทหาร

ไทยฯ อยู่ในอันดับ 5 แทนที่ธนาคารกรุงศรีฯ) เท่ากับร้อยละ 63.79 แต่เมื่อพิจารณาค่าการกระจุกตัว Herfindahl Summary Index (H) พบว่าธนาคารพาณิชย์ยังคงมีการแข่งขันกันเองในด้านสินทรัพย์ เนื่องจากค่า H ที่ได้จะมีค่าเข้าใกล้กับระดับที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ และไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตนัก กล่าวคือ ปี 2540 ค่า H เท่ากับ 0.09 ส่วนปี 2549 ค่า H ปรับเพิ่มขึ้นเป็น 0.11

ตารางที่ 3.9

อัตราการกระจุกตัวของสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ ปี 2540 -2550

ปี	CR ₃	CR ₅	H	H ตลาดแข่งขัน
2540	0.44	0.61	0.09	0.03
2541	0.47	0.64	0.10	0.03
2542	0.47	0.65	0.10	0.03
2543	0.48	0.66	0.11	0.03
2544	0.47	0.65	0.10	0.03
2545	0.47	0.65	0.11	0.03
2546	0.49	0.67	0.11	0.03
2547	0.46	0.66	0.11	0.03
2548	0.42	0.62	0.10	0.03
2549	0.43	0.62	0.09	0.03
2550	0.46	0.64	0.10	0.03
เฉลี่ย	0.46	0.64	0.10	0.03

ที่มา : คำนวณจากงบการเงินธนาคารพาณิชย์

(5) อุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด

ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ เป็นธุรกิจที่มีอุปสรรคในการเข้าตลาด (Barrier to entry) ซึ่งส่วนสำคัญเกิดจากกฎหมายที่ควบคุมและคุ้มครองธุรกิจธนาคารพาณิชย์ โดยตัวอย่างของกฎหมายที่รัฐบาลได้กำหนดขึ้นเพื่อกำกับดูแลและธนาคารพาณิชย์ เช่น

ก) พระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือ ผาสูกแห่งสาธารณชน พ.ศ. 2475

กฎหมายดังกล่าว ห้ามมิให้บุคคลประกอบกิจการ ประกันภัย ธนาคาร ออมสิน เครดิตฟองซิเอร์ หรือกิจการอื่นอันมีสภาพคล้ายคลึงกัน นอกจากได้รับอนุญาตจากรัฐบาล และปฏิบัติตามกฎหมายที่รัฐบาลกำหนด

**ข) พระราชบัญญัติควบคุมและจัดการกิจการหรือทรัพย์สินของคนต่างด้าว
บางจำพวกในภาวะคับขัน พ.ศ. 2484**

ผลของกฎหมายดังกล่าวทำให้รัฐบาลยึดโอนกิจการธนาคารพาณิชย์ของชาติ
ตะวันตก 5 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ ธนาคารชาร์เตอร์ด์ ธนาคารซีไอที
กวางตุ้ง และธนาคารเมอร์แคนไทล์ และ เมื่อได้ยึดโอนธนาคารของต่างชาติแล้ว รัฐบาลได้มี
นโยบายให้คนไทยเข้าประกอบกิจการแทนเพื่อเสริมสร้างความเป็นอิสระทางการเงินและการ
ธนาคารของประเทศ

ค) พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505

มีการห้ามก่อตั้งธนาคารใหม่ และกีดกันมิให้ธนาคารต่างประเทศเข้ามาทำธุรกิจ
ในประเทศไทยเพิ่ม ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไทยมีการผูกขาดอยู่ในกลุ่มครอบครัวไม่กี่ครอบครัว ต่อมา
ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 เพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2522 และแก้ไข
พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 โดยพระราชกำหนด ในปี 2528 โดยกำหนดการ
จัดตั้งธนาคารพาณิชย์ว่าต้องอยู่ในรูปบริษัทมหาชนจำกัดและได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีเท่านั้น
หลังจากนั้นมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ในปี
2535 ให้มีการขยายขอบเขตการทำงานของธนาคารพาณิชย์ไทยและ แก้ไขเพิ่มเติม
พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ในปี 2540 และ ปี 2541

นอกจากพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์แล้ว ยังมีการการควบคุมธุรกิจธนาคาร
พาณิชย์ไทยโดยใช้แผนพัฒนาระบบการเงิน ได้แก่ แผนพัฒนาระบบการเงิน (วันที่ 1 มีนาคม
2538 – วันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2543) สาระสำคัญของแผนฯนี้ เช่น ส่งเสริมให้มีการแข่งขันและเปิด
เสรีตลาดการเงินของไทย ตลอดจนสนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์กระจายความเจริญไปสู่ชนบท ผล
ของแผนฯทำให้สถาบันการเงินรวมทั้งธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศเข้ามาดำเนินธุรกิจมากขึ้น
ภายในปี 2540 โดยมีการเปิดเสรีให้กับผู้ประกอบการไทยก่อนเปิดให้สถาบันการเงินต่างประเทศ
มาตรการที่สำคัญคือ ให้มีการจัดตั้งธนาคารพาณิชย์ไทยรายใหม่ไม่เกิน 5 ธนาคาร อนุญาตให้
ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่มีสาขาในประเทศเปิดสาขาเพิ่มได้ ด้านการกระจายความเจริญไปสู่
ชนบท จะส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์ เปิดสาขา สาขาย่อย ให้มีครบทุกพื้นที่อำเภอภายใน 5 ปี
หลังจากนั้นก็มีการบังคับใช้แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ปี 2547 – 2549 สาระสำคัญของ

แผนฯนี้ คือการจัดรูปแบบและบทบาทสถาบันการเงินให้มีความชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากขึ้น
เช่น

- ธนาคารพาณิชย์ สามารถให้บริการทางการเงินแก่ลูกค้าได้ทุกกลุ่ม และธุรกรรมทางการเงินได้ทุกประเภท ธนาคารพาณิชย์จะต้องมีเงินกองทุนชั้นที่ 1 ไม่ต่ำกว่า 5,000 ล้านบาท
- ธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย (ธย.) เป็นสถาบันการเงินที่มีเงินทุนน้อยกว่าธนาคารพาณิชย์โดย ธย. จะต้อง มีเงินกองทุนชั้นที่ 1 ไม่ต่ำกว่า 250 ล้านบาท ธนาคารพาณิชย์ประเภทนี้จะให้บริการทางการเงินแก่ประชาชนรายย่อยและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารต่างประเทศ (Subsidiary) สามารถประกอบธุรกิจได้เหมือน ธนาคารพาณิชย์ และสามารถขอเปิดสำนักงานสาขาได้ 1 สาขาในกรุงเทพฯและเขตปริมณฑล และ 3 สาขา นอกกรุงเทพฯและเขตปริมณฑล ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์ประเภทนี้จะต้องมีทุนจดทะเบียนซึ่งชำระแล้ว ไม่ต่ำกว่า 4,000 ล้านบาท
- สาขาธนาคารต่างประเทศ (Full Branch) สามารถประกอบกิจการได้เหมือน ธพ. แต่ไม่สามารถมีสำนักงานสาขาได้ โดยจะต้องมีเงินกองทุนไม่ต่ำกว่า 3,000 ล้านบาท

จะเห็นได้ว่าตั้งแต่อดีต รัฐบาลมีการเข้มงวดในการอนุญาตการก่อตั้งธนาคารพาณิชย์ โดยอ้างถึงความมีเสถียรภาพของระบบการเงินมากกว่าการแข่งขันของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ และ ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีการผ่อนคลายให้ธนาคารต่างประเทศสามารถประกอบกิจการได้เหมือนธนาคารพาณิชย์ ซึ่งดูเหมือนจะมีการแข่งขันมากขึ้น แต่ธนาคารต่างประเทศก็ไม่สามารถมีสำนักงานสาขาได้ ทำให้โอกาสในการเข้าถึงประชาชนยากกว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีสาขาอยู่ทั่วไป ทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่าธุรกิจธนาคารพาณิชย์ยังคงมีอุปสรรคในการเข้าตลาดของผู้ประกอบการรายใหม่

3.3 เปรียบเทียบโครงสร้างตลาดของธนาคารพาณิชย์ ช่วงก่อนวิกฤต และ ช่วงหลัง วิกฤตเศรษฐกิจ

งานวิจัยในครั้งนี้ศึกษาโครงสร้างตลาด(MarketStructure) ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยโดยเปรียบเทียบโครงสร้างตลาดใน 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงปี 2540 – 2550 ซึ่งเป็นช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ กับ โครงสร้างตลาดของธนาคารพาณิชย์ ปี 2537 ซึ่งเป็นช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ โดยวัดระดับการผูกขาดจากอัตราการกระจุกตัว ในเงินฝาก สินเชื่อ และสินทรัพย์ ของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ ดังนี้

3.3.1 เปรียบเทียบการกระจุกตัวในการระดมเงินฝาก

ตารางที่ 3.10

อัตราการกระจุกตัวของเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ในปี 2537 และปี 2540 -2550

รายการ	CR ₃	CR ₅	H	H ตลาดแข่งขัน
ก่อนวิกฤติ (ปี 2537)	0.52	0.85	0.12	0.03
หลังวิกฤต (เฉลี่ย 2540-2550)	0.51	0.70	0.12	0.03

ที่มา : คำนวณจากงบการเงินธนาคารพาณิชย์

จากตารางที่ 3.10 พบว่า ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ในปี 2537 ธนาคารพาณิชย์ มีการกระจุกตัวในการระดมเงินฝากสูง เนื่องจากค่าอัตราการกระจุกตัว Concentration ratio ของธนาคารพาณิชย์ที่มีปริมาณเงินฝากสูงสุด 3 แห่ง และ 5 แห่ง (CR₃ และ CR₅) มีค่าเท่ากับ 0.52 และ 0.85 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับระดับการผูกขาดในการระดมเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ ช่วงปี 2540 -2550 พบว่าค่าเฉลี่ยของอัตราการกระจุกตัวจาก Concentration ratio ในธนาคารพาณิชย์ที่มีปริมาณเงินฝากสูงสุด 3 แห่ง และ 5 แห่ง (CR₃ และ CR₅) มีค่าเท่ากับ 0.51 และ 0.70 ซึ่งจากผลการศึกษานี้จะเห็นว่าความสามารถในการระดมเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไม่แตกต่างจากอดีต กล่าวคือ โดยเฉลี่ยตลอด 11 ปีที่ผ่านมา ธนาคารกรุงเทพฯ ยังคงเป็นธนาคารที่มีความสามารถในการระดมเงินฝากสูงสุด เป็นอันดับที่หนึ่ง โดยมีสัดส่วนของส่วนแบ่งตลาดเงินฝากเท่ากับร้อยละ 19.5 รองลงมาคือ ธนาคารกรุงไทย และธนาคารกสิกรไทยฯ ซึ่งมีสัดส่วนของส่วนแบ่งตลาดเงินฝากเท่ากับร้อยละ 15.46 และ 12.11 ตามลำดับ ส่วนธนาคารที่มีความสามารถ

ในการระดมเงินฝากต่ำสุดเฉลี่ยยังคงเป็นกลุ่มของธนาคารต่างประเทศ เนื่องจากธนาคารต่างประเทศไม่สามารถมีสำนักงานสาขาได้ ทำให้โอกาสในการเข้าถึงประชาชนยากกว่าธนาคารพาณิชย์ไทย และเมื่อพิจารณาค่าการกระจุกตัว Herfindahl Summary Index (H) พบว่า ธนาคารพาณิชย์ยังคงมีการแข่งขันกันเองในการระดมเงินฝากอยู่ เนื่องจากค่า H ปี 2537 และค่า H เฉลี่ยของปี 2540-2550 ที่ได้มีค่าเข้าใกล้กับระดับที่มีการแข่งขันสมบูรณ์

ผลการศึกษาในครั้งนี้ สรุปได้ว่ามีการกระจุกตัวในระดับค่อนข้างสูงในการระดมเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ และธนาคารพาณิชย์เองยังคงมีการแข่งขันในการระดมเงินฝากอยู่ และไม่ต่างจากอดีตที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ ทั้งนี้อำนาจตลาดยังคงตกเป็นของธนาคารพาณิชย์ไม่กี่แห่งซึ่งยังคงเป็นธนาคารพาณิชย์ไทย โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่

3.3.2 เปรียบเทียบการกระจุกตัวในการปล่อยสินเชื่อ

ตารางที่ 3.11

อัตราการกระจุกตัวของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในปี 2537 และปี 2540 -2550

รายการ	CR ₃	CR ₅	H	H ตลาดแข่งขัน
ก่อนวิกฤติ ปี 2537	0.49	0.66	0.11	0.03
หลังวิกฤต(เฉลี่ย 2540-2550)	0.46	0.65	0.10	0.03

ที่มา : คำนวณจากงบการเงินธนาคารพาณิชย์

จากตารางที่ 3.11 พบว่า ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ในปี 2537 มีการกระจุกตัวในการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ค่อนข้างสูง เนื่องจากค่าอัตราการกระจุกตัว Concentration ratio ของธนาคารพาณิชย์ที่มีปริมาณเงินให้สินเชื่อสูงสุด 3 แห่ง และ 5 แห่ง (CR₃ และ CR₅) มีค่าเท่ากับ 0.49 และ 0.66 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับระดับการกระจุกตัวในการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ช่วงปี 2540 -2550 พบว่าค่าเฉลี่ยของอัตราการกระจุกตัวจาก Concentration ratio ในธนาคารพาณิชย์ที่มีปริมาณเงินฝากสูงสุด 3 แห่ง และ 5 แห่ง (CR₃ และ CR₅) มีค่าเท่ากับ 0.46 และ 0.65 จะเห็นว่าความสามารถในการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์นั้น ไม่แตกต่างจากอดีต กล่าวคือ เมื่อพิจารณาโดยรวมตั้งแต่ปี 2537 จนถึงปัจจุบัน ธนาคารกรุงเทพ ยังคงเป็นธนาคารที่มีความสามารถในการปล่อยสินเชื่อสูงสุด เป็นอันดับที่หนึ่ง โดยมีสัดส่วนของส่วนแบ่งตลาดเงินให้สินเชื่อโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 17.97 รองลงมาคือ ธนาคารกรุงไทย และ

ธนาคารกสิกรไทยฯ ซึ่งมีสัดส่วนของส่วนแบ่งตลาดเงินให้สินเชื่อโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 14.08 และ 11.78 ตามลำดับ ส่วนธนาคารที่มีความสามารถในการปล่อยสินเชื่อต่ำสุดโดยเฉลี่ยยังคงเป็นกลุ่มของธนาคารต่างประเทศ เนื่องจากข้อจำกัดทางกฎหมายทำให้ธนาคารต่างประเทศไม่สามารถมีสำนักงานสาขาได้ ทำให้โอกาสในการเข้าถึงประชาชนยากกว่าธนาคารพาณิชย์ไทย และเมื่อพิจารณาค่าการกระจุกตัว Herfindahl Summary Index (H) พบว่า ธนาคารพาณิชย์ยังคงมีการแข่งขันกันเองในการปล่อยสินเชื่ออยู่ เนื่องจากค่า H ปี 2537 และค่า H เฉลี่ยของปี 2540-2550 ที่ได้มีค่าเข้าใกล้กับระดับที่มีการแข่งขันสมบูรณ์

ผลการศึกษาในครั้งนี้ สรุปได้ว่าการกระจุกตัวในระดับค่อนข้างสูงในการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ และธนาคารพาณิชย์เองยังคงมีการแข่งขันในการปล่อยสินเชื่ออยู่และไม่ต่างจากอดีตที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ ทั้งนี้อำนาจตลาดยังคงตกเป็นของธนาคารพาณิชย์ไม่กี่แห่งซึ่งยังคงเป็นธนาคารพาณิชย์ไทย โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่

3.3.3 เปรียบเทียบการกระจุกตัวในสินทรัพย์

ตารางที่ 3.12

อัตราการกระจุกตัวของสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ในปี 2537 และปี 2540 -2550

รายการ	CR ₃	CR ₅	H	H ตลาดแข่งขัน
ก่อนวิกฤติ ปี 2537	0.48	0.64	0.11	0.03
หลังวิกฤต(เฉลี่ย 2540-2550)	0.46	0.64	0.10	0.03

ที่มา : คำนวณจากงบการเงินธนาคารพาณิชย์

จากตารางที่ 3.12 ช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ในปี 2537 มีการกระจุกตัวในทรัพย์สินของธนาคารพาณิชย์ค่อนข้างสูง เนื่องจากค่าอัตราการกระจุกตัว Concentration ratio ของธนาคารพาณิชย์ที่มีปริมาณทรัพย์สินสูงสุด 3 แห่ง และ 5 แห่ง (CR₃ และ CR₅) มีค่าเท่ากับ 0.48 และ 0.64 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับระดับการกระจุกตัวในสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ช่วงปี 2540 -2550 พบว่าค่าเฉลี่ยของอัตราการกระจุกตัวจาก Concentration ratio ในธนาคารพาณิชย์ที่มีปริมาณเงินฝากสูงสุด 3 แห่ง และ 5 แห่ง (CR₃ และ CR₅) มีค่าเท่ากับ 0.46 และ 0.64 ซึ่งจากผลการศึกษา จะเห็นว่าการกระจุกตัวในสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์นั้น ไม่แตกต่างจากอดีต กล่าวคือ เมื่อพิจารณาโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2537 จนถึงปัจจุบัน ธนาคารกรุงเทพฯ ยังคงเป็น

ธนาคารที่มีสินทรัพย์สูงสุด เป็นอันดับที่หนึ่ง โดยมีสินทรัพย์โดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 17.60 ของปริมาณสินทรัพย์รวมของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ รองลงมาคือ ธนาคารกรุงไทย และธนาคารกสิกรไทยฯ ซึ่งมีสัดส่วนของสินทรัพย์โดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 15.72 และ 11.0 ของปริมาณสินทรัพย์รวมของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบตามลำดับ ส่วนธนาคารที่มีสินทรัพย์ต่ำสุดโดยเฉลี่ย ยังคงเป็นกลุ่มของธนาคารต่างประเทศ และเมื่อพิจารณาค่าการกระจุกตัว Herfindahl Summary Index (H) พบว่า ธนาคารพาณิชย์ยังคงมีการแข่งขันกันในด้านสินทรัพย์อยู่ เนื่องจากค่า H ปี 2537 และค่า H เฉลี่ยของปี 2540-2550 ที่ได้มีค่าเข้าใกล้กับระดับที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ ผลการศึกษาสรุปได้ว่าการกระจุกตัวในระดับค่อนข้างสูงในด้านสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ และธนาคารพาณิชย์เองยังคงมีการแข่งขันกันในด้านสินทรัพย์อยู่ และไม่ต่างจากอดีตที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ ทั้งนี้ความได้เปรียบในการแข่งขันด้านสินทรัพย์ยังคงตกเป็นของธนาคารพาณิชย์ไม่กี่แห่งซึ่งยังคงเป็นธนาคารพาณิชย์ไทย โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่

สรุปผลการศึกษา โครงสร้างตลาดธนาคารพาณิชย์ ช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ในปี 2540-2550 โดยเปรียบเทียบกับโครงสร้างตลาดธนาคารพาณิชย์ในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ โดยใช้ปี 2537 เป็นตัวแทน ในด้านเงินฝาก เงินให้สินเชื่อ และสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ โดยใช้ อัตราการกระจุกตัว (Concentration ratio) และ ดัชนี Herfindahl Summary Index (H) เป็นเครื่องมือในการวัดโครงสร้างตลาดพบว่า ค่า CR_3 ของปริมาณเงินฝาก เงินให้สินเชื่อและสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ โดยเฉลี่ยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.46 - 0.51 และพบว่า ค่า CR_5 ของปริมาณเงินฝาก เงินให้สินเชื่อและปริมาณสินทรัพย์ ของธนาคารพาณิชย์โดยเฉลี่ย มีค่าอยู่ระหว่าง 0.64 - 0.75 แสดงว่าโครงสร้างตลาดของธนาคารพาณิชย์ เป็นตลาดผู้ขายน้อยราย เนื่องจากมีอัตราการกระจุกตัวของหน่วยธุรกิจใหญ่ที่สุดสามหน่วย และห้าหน่วยอยู่ที่ระดับร้อยละ 50 และร้อยละ 60 - 75 ตามลำดับ ในขณะที่อำนาจตลาดโดยรวมยังคงตกเป็นของธนาคารพาณิชย์ไม่กี่แห่ง ซึ่งเป็นของธนาคารพาณิชย์ไทยโดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ และธนาคารพาณิชย์ยังคงมีการแข่งขันเองในการระดมเงินฝาก เงินให้สินเชื่อ และในด้านสินทรัพย์ เนื่องจากค่า Herfindahl Summary Index ที่ได้จากการศึกษามีระดับใกล้เคียงและมีแนวโน้มเข้าหาค่า Herfindahl Summary Index ของตลาดแข่งขันสมบูรณ์ เช่น มีการแข่งขันในการขยายธุรกิจ การแข่งขันในการให้บริการทางการเงินแก่ลูกค้า เป็นต้น

ในส่วนของการบริการทางการเงินของธนาคารพาณิชย์นั้น ธนาคารพาณิชย์มีบริการทางการเงินที่คล้ายคลึงกันเช่น บริการด้านเงินฝาก บริการด้านสินเชื่อ บริการโอนเงิน บริการด้านต่างประเทศ บริการพิเศษอื่นๆ เช่น บริการชำระค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น แต่แตกต่างกันในเรื่องความสามารถในการแข่งขัน และการเข้าถึงบริการทางการเงินของลูกค้า รวมถึงยังคงมีอุปสรรคในการเข้าตลาดของผู้ประกอบการรายใหม่

การผ่อนคลายมาตรการทางการเงินและกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับธนาคารพาณิชย์เพื่อการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา เช่น มาตรการฟื้นฟูระบบสถาบันการเงิน มาตรการที่ใช้ดำเนินการกับธนาคารพาณิชย์ที่มีปัญหา การควมรวมกิจการ การขายหุ้นเพิ่มทุนของธนาคารพาณิชย์ หรือการหาพันธมิตรทางธุรกิจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างตลาดของธนาคารพาณิชย์ตามที่กล่าวข้างต้น ซึ่งในบทต่อไปคือ บทที่ 4 จะวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างตลาดของธนาคารพาณิชย์ ที่มีต่อพฤติกรรมการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ และผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์อย่างไรต่อไป